

ต ศัพท์ (เธอ, หล่อน, นาง) ในปฐิสถัพพนาม
ต ศัพท์ ใน อิตถิลิงค์ แจกอย่างนี้

วิภัติ	เอกวจนะ	พหูวจนะ
ปจมา	สา ลง สี ปจมา. เอก. แปลง ต เป็น ส เอา อ กับ สี เป็น อา = สา อ.นาง	ตา ลง โย ปจมา. พหู. เอา อ กับ โย เป็น อา = ตา อ.นาง ท.
ทุตिया	ตํ ลง อํ ทุตिया. เอก. ลง อํ คง อํ ไว้ = ตํ นํ ลง อํ ทุตिया. เอก. แปลง ต เป็น น ลง อํ คง อํ = นํ ซึ่งนาง สุนาง ยังนาง สิ้นนาง ตลอดนาง กะนาง เฉพาะนาง	ตา ลง โย ทุตिया. พหู. เอา อ กับ โย เป็น อา = ตา (ที่ฆะ อ เป็น อา ลบ โย เสีย) ซึ่งนาง ท. สุนาง ท. ยังนาง ท. สิ้นนาง ท. ตลอดนาง ท. กะนาง ท. เฉพาะนาง ท.
ตตिया	ตาย ลง นา ตตिया. เอก. เอา อ กับ นา เป็น อาย = ตาย ด้วยนาง โดยนาง อันนาง ตามนาง เพราะนาง มีนาง ด้วยทั้งนาง ข้างนาง ทางนาง	ตาทิ ลง หิ ตตिया. พหู. ลง หิ คง หิ ไว้ ที่ฆะ อ เป็น อา = ตาทิ ด้วยนาง ท. โดยนาง ท. อันนาง ท. ตามนาง ท. เพราะนาง ท. มีนาง ท. ด้วยทั้งนาง ท. ข้างนาง ท. ทางนาง ท.

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
จตุตถิ	<p>ตสฺสา ลง ส จตุตถิ. เอก. แปลง ส เป็น สฺสา = ตสฺสา อสฺสา ลง ส จตุตถิ. เอก. แปลง ต เป็น อ แปลง ส เป็น สฺสา = อสฺสา ติสฺสา ลง ส จตุตถิ. เอก. แปลง ส เป็น สฺสา เอา อ เป็น อิ = ติสฺสา ติสฺสาย ลง ส จตุตถิ. เอก. แปลง ส เป็น สฺสาย เอา อ เป็น อิ = ติสฺสาย แก่นาง เพื่อนาง ต่อนาง</p>	<p>ตาสฺ ลง นํ จตุตถิ. พหุ. แปลง นํ เป็น สฺ ที่ฆะ อ เป็น อา = ตาสฺ ตาसानํ ลง นํ จตุตถิ. พหุ. แปลง นํ เป็น สานํ ที่ฆะ อ เป็น อา = ตาसानํ แก่นาง ท. เพื่อนาง ท. ต่อนาง ท.</p>
ปัลลจมี	<p>ตาย ลง สฺมา ปัลลจมี. เอก. เอา อ กับ สฺมา เป็น อาย = ตาย แต่นาง จากนาง กวานาง เหตุนาง</p>	<p>ตาทิ ลง หิ ปัลลจมี. พหุ. ลง หิ คง หิ ไว้ ที่ฆะ อ เป็น อา =ตาทิ แต่นาง ท. จากนาง ท. กวานาง ท. เหตุนาง ท.</p>
ฉัญจิ	<p>ตสฺสา ลง ส ฉัญจิ. เอก. แปลง ส เป็น สฺสา = ตสฺสา อสฺสา ลง ส ฉัญจิ. เอก. แปลง ต เป็น อ แปลง ส เป็น สฺสา =อสฺสา</p>	<p>ตาสฺ ลง นํ ฉัญจิ. พหุ. แปลง นํ เป็น สฺ ที่ฆะ อ เป็น อา = ตาสฺตาสานํ ลง นํ ฉัญจิ. พหุ. แปลง นํ เป็น สานํ ที่ฆะ อ</p>

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
สัทตมมี	<p>ตายํ ลง สฺมึ สัทตมมี. เอก. แปลง สฺมึ เป็น ยํ ทีฆะ อ เป็น อา = ตายํ</p> <p>ตสฺสํ ลง สฺมึ สัทตมมี. เอก. แปลง สฺมึ เป็น สฺสํ =ตสฺสํ</p> <p>อสฺสํ ลง สฺมึ สัทตมมี. เอก. แปลง ต เป็น อ แปลง สฺมึ เป็น สฺสํ = อสฺสํ</p> <p>ติสฺสํ ลง สฺมึ สัทตมมี. เอก. แปลง สฺมึ เป็น สฺสํ เอา อ เป็น อิ =ติสฺสํ</p> <p>ในนาง ไกล้นาง ที่นาง ครั้นเมื่อนาง ในเพราะนาง เหนื่อนาง บนนาง ณ นาง</p>	<p>ตาสฺ ลง สฺ สัทตมมี. พหุ. ลง สฺ คง สฺ ไว้ ทีฆะ อ เป็น อา = ตาสฺ</p> <p>ในนาง ท. ไกล้นาง ท. ที่นาง ท. ครั้นเมื่อนาง ท. ในเพราะนาง ท. เหนื่อนาง ท. บนนาง ท. ณ นาง ท.</p>

ตัวอย่าง

รณฺโณ ปเสนทิโกสลสฺส มลลิกา นาม เทวี พหุณฺนํ (ชนานํ)
 ปิยา **อโหสิ**, สฺา หิ เตสํ อุปการํ **อกาสี** ฯ

อ.พระเทวี พระนามว่ามลลิกา ของพระราชา พระนามว่าปเสนทิ-
 โกสล เป็นที่รัก ของชน ท. มาก ได้เป็นแล้ว, เพราะว่า อ.พระนาง
 ได้ทำแล้ว ซึ่งอุปการะ แก่เขา ท. ฯ

ทดสอบการแต่งประโยค

๑. อ.นางกุมาริกา คนหนึ่ง ย่อมถวาย (เทติ) ซึ่งข้าวสวย แก่ ภิกษุ ท., อ.บุญ ท. ย่อมเกิด (อุปุปชชติ) แก่นาง แม่แท้ ๆ
๒. อ.มารดา ย่อมให้ ซึ่งโอวาท แก่ธิดา ท. เนื่องนิตย, เพราะว่ อ.นาง ย่อมหวัง (อาสีสติ) ซึ่งความเจริญ แก่เธอ ท. ๆ
๓. อ.พระพุทธเจ้า ย่อมทรงแสดง (เทเสติ) ซึ่งธรรม แก่บริษัท ท. (ปริสา) ๔, อ.เขา ท. ย่อมบรรล (ปาปฺณนติ) ซึ่งอริยผล ๆ

ทดสอบการแปลบาลี

๑. เอกิสฺสา อิตฺถิยา ปุตุโต มโต (ตายแล้ว), สฺยา ภิยฺโย ทุกฺขํ ปาปฺณิ (ถึงแล้ว) ๆ
ตอบ.
๒. เอกา นาวา มหาสมฺทุกฺเท ปกฺขนฺทิ, จตุตาโร ภิกฺขุ ตายํ นิสฺสีทิสฺสุ ๆ
ตอบ.
๓. ทิสฺโส อฺปาสิกา วิหารํ คจฺฉนฺติ, สตุถา ตาสํ ฐมฺมํ เทเสติ ๆ

ต ศัพท์ ในปริสศัพท์นาม
ต ศัพท์ ใน นปุงสกลิงค์ แจกอย่างนี้

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปจมา	ตํ	ตานิ
ทุตिया	ตํ นํ	ตานิ
ตตिया	เตน	เตหิ
จตุตถิ	ตสฺส อสฺส	เตสํ เตสํ เนสํ เนสํ
ปัลลจมิ	ตสฺมา อสฺมา ตมฺหา	เตหิ
ฉฺฉิจิ	ตสฺส อสฺส	เตสํ เตสํ เนสํ เนสํ
สํตตมิ	ตสฺมิ อสฺมิ ตมฺหิ	เตสุ

ตัวอย่าง

นามรูปํ อนิจจํ, ตถฺหิ อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ ฯ